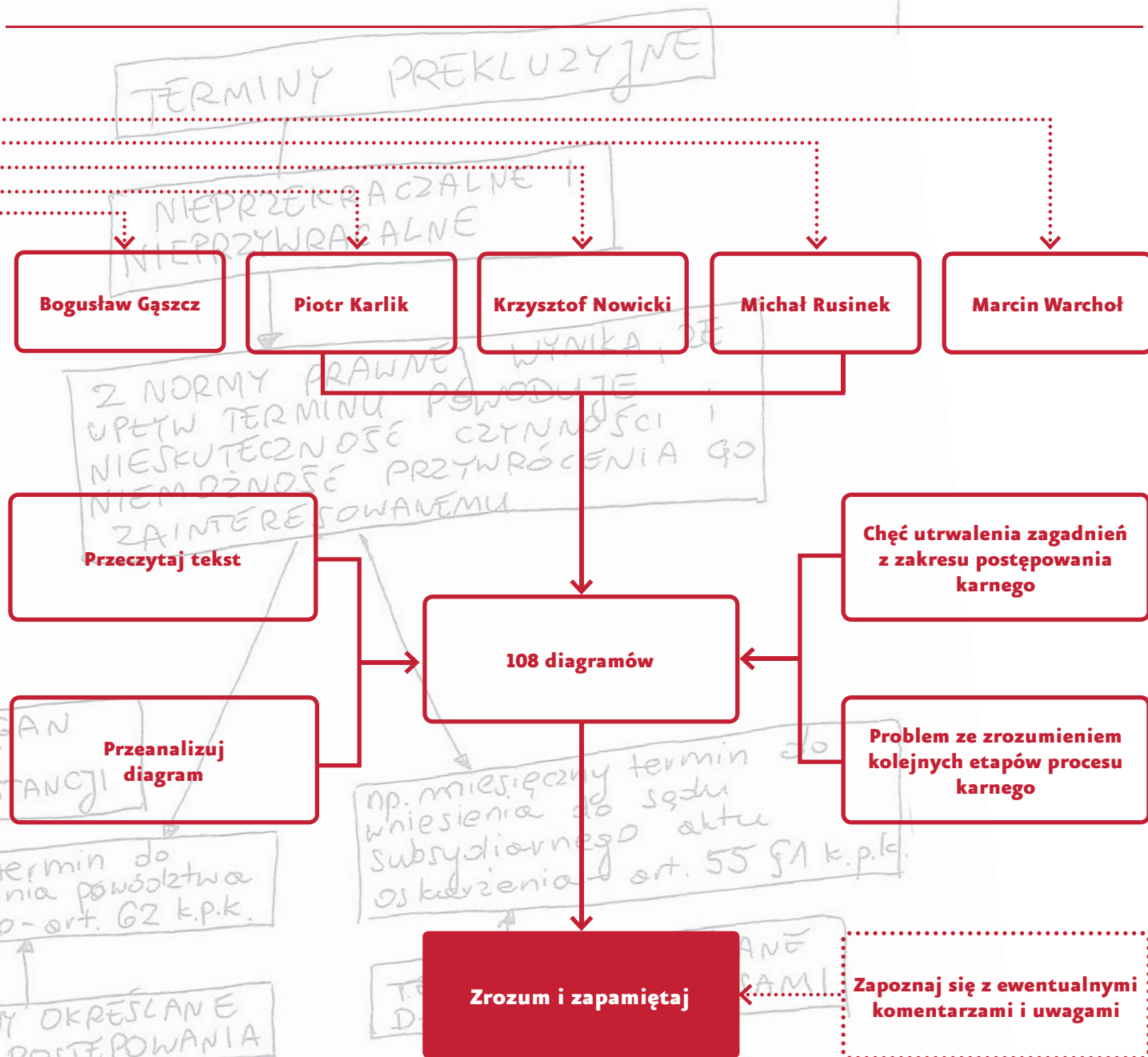

Proces karny w diagramach

OD.NOWA®

Prawo w diagramach

Bogusław Gąszcz, Piotr Karlik,
Krzysztof Nowicki, Michał Rusinek, Marcin Warchoł

Proces karny w diagramach

97 diagramów
+ komentarze autorskie

Projekt okładki: Martyna Bargieł
Projekt składu: Martyna Bargieł, Piotr Hrehorowicz
Koncepcja serii: Andrzej Wienczek
Opracowanie redakcyjne, korekta: Agnieszka Kaszok
Skład, łamanie: Elżbieta Olma, Piotr Pękala www.icono-kreatywni.pl

Wydanie IV. Bielsko-Biała 2021

Stan prawny: październik 2021 r.

Wydawnictwo Od.Nowa®

43-300 Bielsko-Biała ul. Mieszka I 38

tel. 33 822 90 90

33 822 97 97

e-mail: zamowienia@wydawnictwo-odnowa.pl

strona: www.wydawnictwo-odnowa.pl

ISBN: 978-83-66720-74-9

Spis treści

I. Zagadnienia ogólne	
(Michał Rusinek, aktualizacja: Piotr Karlik, Bogusław Gąszcz)	7
1. Przedmiot procesu, podstawa odpowiedzialności	8
2. Tryby ścigania karnego	9
3. Przebieg procesu karnego	10
4. Tryby postępowania karnego	12
5. Zasadniczy przedmiot procesu, postępowania odrębne, kwestie incydentalne	13
6. Mediacja w postępowaniu karnym	14
II. Najważniejsze zasady procesowe	
(Marcin Warchoł, aktualizacja: Bogusław Gąszcz)	17
1. Zasada kontryktoryjności	18
2. Zasada skargowości: tożsamość czynu i brak skargi uprawnionego oskarżyciela	20
3. Wniosek prokuratora o umorzenie postępowania i orzeczenie środków zabezpieczających	24
4. Wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania	26
5. Prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego	28
6. Udział obrońcy i pełnomocnika w rozprawie	30
7. Zasada bezpośredniości. Ujawnienie protokołów wyjaśnień oskarżonego jako wyjątek od zasady bezpośredniości	32
8. Zasada domniemania niewinności	36
III. Czynności procesowe	
(Marcin Warchoł, aktualizacja: Bogusław Gąszcz)	41
1. Terminy zawite	42
2. Terminy prekluzyjne oraz instrukcyjne	44
3. Doręczenia	46
4. Pojęcie i rodzaje czynności procesowych	48
5. Podział i rodzaje decyzji procesowych	50

IV. Uczestnicy postępowania karnego	
(Marcin Warchoł, aktualizacja: Bogusław Gąszcz)	53
1. Podjęcie na nowo, wznowienie, nadzwyczajne wznowienie przez prokuratora generalnego postępowania przygotowawczego	54
2. Uprawnienia pokrzywdzonego w razie nieuwzględnienia przez sąd jego zażalenia na postanowienie o umorzenie postępowania przygotowawczego	56
3. Uprawnienia pokrzywdzonego na etapie tzw. oddania pod sąd	58
4. Model zaskarżania postanowień o zaniechaniu ścigania i wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia	60
5. Śmierć oskarżyciela posiłkowego	62
6. Oskarżyciel prywatny	64
7. Rola prokuratora w postępowaniu karnym	68
8. Składy sądu I instancji	72
9. Składy sądu II instancji	74
10. Tryb wyłączenia sędziego	76
11. Właściwość miejscowa sądu	78
12. Właściwość rzeczowa sądu	80
13. Wpływ zmiany kwalifikacji na skład sądu	82
V. Dowody	
(Michał Rusinek, aktualizacja: Piotr Karlik, Bogusław Gąszcz)	85
1. Podział dowodów	86
2. Prawa i obowiązki osobowych źródeł dowodowych	87
3. Rozpoznanie wniosku dowodowego	88
4. Przebieg przesłuchania	90
5. Żądanie wydania, przeszukanie i zatrzymanie rzeczy	92
6. Stosowanie podsłuchu procesowego	94
7. Dowód z zeznań świadka koronnego	96
8. System zakazów dowodowych	98
VI. Środki przymusu (Krzysztof Nowicki, aktualizacja: Bogusław Gąszcz)	101
1. Zatrzymanie procesowe i ujęcie obywatelskie	102
2. Kontrola zatrzymania	104
3. Warunki stosowania środków zapobiegawczych	106
4. Czas stosowania tymczasowego aresztowania	108
5. Podstawy środków zapobiegawczych	110

6. Kontrola stosowania środków zapobiegawczych.....	112
7. Okoliczności ograniczające stosowanie tymczasowego aresztowania.....	114
8. Poręczenia.....	116
9. Kary porządkowe	118
10. Zabezpieczenie majątkowe.....	120
11. List żelazny.....	122

VII. Postępowanie przygotowawcze (Krzysztof Nowicki, aktualizacja: Bogusław Gąszcz)	123
1. Przebieg postępowania przygotowawczego.....	124
2. Obowiązek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu.....	126
3. Przebieg postępowania sprawdzającego.....	128
4. Przebieg dochodzenia wstępnego (w niezbędnym zakresie)	130
5. Zażalenie dotyczące umorzenia i odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego	132
6. Formy postępowania przygotowawczego.....	134
7. Czas trwania postępowania przygotowawczego	136
8. Umorzenie dochodzenia i wpisanie sprawy do rejestru przestępstw.....	138
9. Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym	140
10. Czynności związane z umorzeniem postępowania przygotowawczego.....	142
11. Czynności związane z zamknięciem śledztwa lub dochodzenia	144
12. Wzruszenie prawomocnych postanowień o umorzeniu postępowania.....	146
13. Zakończenie postępowania przygotowawczego.....	148

VIII. Postępowanie sądowe (Michał Rusinek, aktualizacja: Piotr Karlik, Bogusław Gąszcz)	151
1. Rodzaje skargi oskarżycielskiej.....	152
2. Struktura postępowania przejściowego.....	154
3. Przygotowanie rozprawy.....	156
4. Jawność rozprawy i wyjątki od niej.....	158
5. Obecność oskarżonego na rozprawie głównej.....	160
6. Skazanie dobrowolne – na posiedzeniu i na rozprawie.....	162
7. Przebieg rozprawy głównej.....	164
8. Dowodzenie na rozprawie.....	166
9. Stwierdzenie przez sąd istotnych braków postępowania przygotowawczego.....	170

10. Modyfikacja oskarżenia na rozprawie.....	172
11. Wyrokowanie w I instancji.....	174
IX. Postępowanie odwoławcze	
(Krzysztof Nowicki, aktualizacja: Bogusław Gąszcz)	177
1. Cechy środków odwoławczych	178
2. Przyczyny odwoławcze.....	180
3. Granice rozpoznania środka odwoławczego.....	182
4. Przebieg postępowania apelacyjnego.....	184
5. Rodzaje wyroków sądu II instancji.....	186
6. Warunki wniesienia zażalenia.....	188
7. Warunki wniesienia apelacji.....	190
8. Zakaz <i>reformationis in peius</i>	192
X. Postępowania szczególne i z oskarżenia prywatnego	
(Michał Rusinek, aktualizacja: Piotr Karlik, Bogusław Gąszcz)	195
1. Postępowanie nakazowe.....	196
2. Przebieg postępowania przyspieszonego – faza przygotowawcza.....	198
3. Przebieg postępowania przyspieszonego – faza jurysdykcyjna.....	200
4. Przesłanki trybu prywatnoskargowego.....	202
XI. Nadzwyczajne środki zaskarżenia	
(Michał Rusinek, aktualizacja: Piotr Karlik, Bogusław Gąszcz)	205
1. Nadzwyczajne środki zaskarżenia – porównanie	206
2. Postępowanie okołokasacyjne.....	208
3. Rozpoznanie kasacji	210
4. Wznowienie postępowania.....	212
5. Skarga na wyrok sądu odwoławczego.....	214
XII. Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia	
(Krzysztof Nowicki, aktualizacja: Bogusław Gąszcz)	217
1. Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego.....	218
2. Przebieg postępowania ułaskawieniowego.....	220
3. Postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego.....	222
4. Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie.....	224

Zagadnienia ogólne

- 1 Przedmiot procesu, podstawa odpowiedzialności
- 2 Tryby ścigania karnego
- 3 Przebieg procesu karnego
- 4 Tryby postępowania karnego
- 5 Zasadniczy przedmiot procesu, postępowanie odrębne, kwestie incydentalne
- 6 Mediacja w postępowaniu karnym

Przedmiot procesu, podstawa odpowiedzialności

„(...) przedmiot procesu jest (...) tym „czymś”, co ma być w procesie ustalone i rozstrzygnięte.”¹

1. Przedmiotem procesu karnego jest kwestia odpowiedzialności prawnej oskarżonego za zarzucony mu czyn (jest to tzw. kwestyjne ujęcie przedmiotu procesu).

2. Odpowiedzialność prawna oparta jest na dwóch podstawach: faktycznej i prawnej. Podstawę faktyczną stanowi czyn w procesie zarzucony, sprecyzowany w odpowiednich aktach procesowych (postanowieniu o wszczęciu postępowania, akcie oskarżenia itd.), zaś podstawę prawną ustalaną w procesie odpowiedzialności stanowią normy materialnego prawa karnego (a w zakresie rozstrzygania o odpowiedzialności cywilnej – prawa cywilnego).

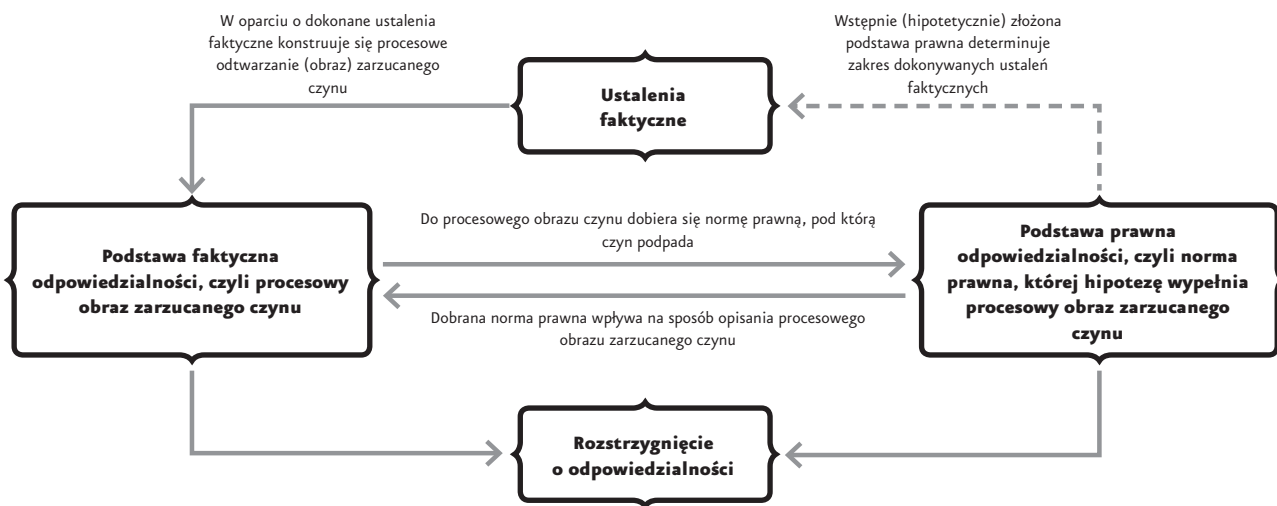
3. Podstawa faktyczna i prawna odpowiedzialności wzajemnie na siebie oddziałują i sprzęgają się w procesie rozstrzygania o przedmiocie procesu. Dokonane ustalenia faktyczne determinują dobór normy prawnej. Z kolei za-

łożona kwalifikacja prawna, po pierwsze, wyznacza zakres dokonywanych w procesie ustaleń faktycznych, czyli wskazuje okoliczności mające znaczenie dla rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu (tak wyznaczone przez normę prawną obszary ustaleń faktycznych są następnie wypełniane treścią historycznych zdarzeń w oparciu o zebrane dowody). Po drugie, zespół znamion założonej normy prawnej wyznacza sposób językowego ujęcia ustalonego stanu faktycznego w formie jego procesowego opisu; opis ten uwypuklać ma bowiem te elementy zdarzenia, które odpowiadają znamionom założonej kwalifikacji prawnej.

4. W nauce procesu karnego odróżnia się proces prosty, czyli toczący się przeciwko jednej osobie o jeden czyn, i proces złożony, czyli toczący się przeciwko jednej osobie o większą liczbę czynów, lub przeciwko większej liczbie osób. Proces złożony opiera się więc o zjawisko łączności spraw (art. 33-34

k.p.k.); procesem prostym jest proces, w którym łączność spraw nie znalazła zastosowania.

5. Z problematyką przedmiotu procesu związane są dwie zasady procesowe, mianowicie zasada niepodzielności i zasada niezmienności przedmiotu procesu. Zgodnie z zasadą niepodzielności niedopuszczalne jest orzekanie w różnych postępowaniach o fragmentach tego samego przedmiotu postępowania, a orzeczenie zapadłe w stosunku do fragmentu przedmiotu postępowania, rozciąga się na cały przedmiot i prowadzi do powagi rzeczy osądzonej w stosunku do całego zakresu. Zgodnie z zasadą niezmienności przedmiot postępowania nie powinien być zmieniany w jego toku. Obie przywołane zasady odnoszą się do podstawy faktycznej odpowiedzialności, tj. zarzucanego czynu (ustawa akceptuje zmianę podstawy prawnej, czy też częściowe orzekanie o prawnych konsekwencjach czynu).

1 L. Schaff, *Wszczęcie postępowania karnego a problematyka podstawy i przedmiotu procesu*, *Państwo i Prawo* 1959, nr 2, s. 247.

Tryby ścigania karnego

Przez tryb ścigania należy rozumieć zróżnicowanie procesu ze względu na sposób jego inicjowania.

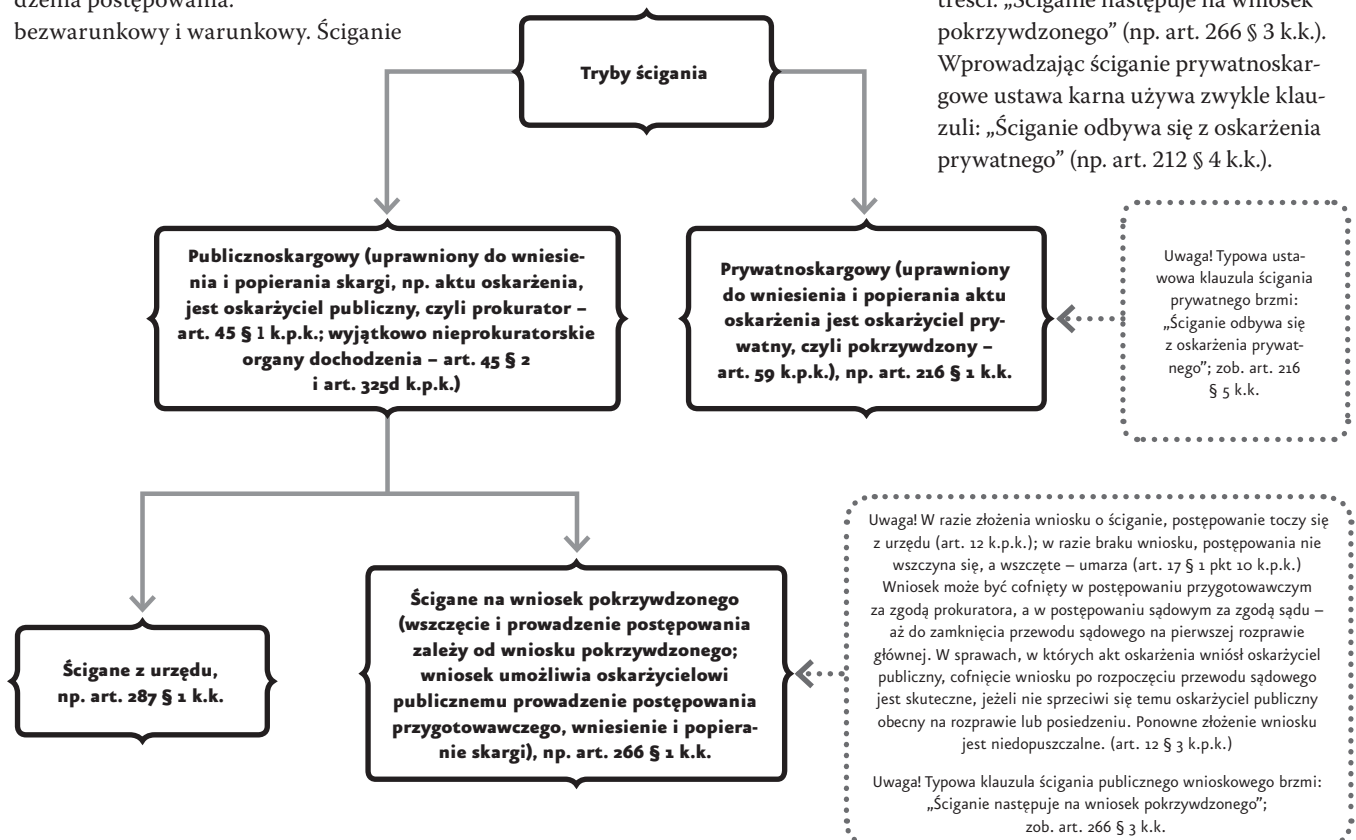
1. Obowiązująca ustawa karnoprocesowa przewiduje dwa sposoby inicjowania postępowania karnego: publicznoskargowy (art. 9 § 1 k.p.k.) i prywatnoskargowy (art. 485 k.p.k. i n.).
2. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego uprawnionym do wniesienia i popierania skargi (najczęściej aktu oskarżenia) przed sądem (co zgodnie z art. 14 § 1 k.p.k. inicjuje postępowanie sądowe) jest oskarżyciel publiczny (art. 10 § 1 k.p.k.), czyli, co do zasady, prokurator (art. 45 § 1 k.p.k. Zob. jednak diagram: Model zaskarżenia postanowień o zaniechaniu ścigania i wniesienia subsydnialnego aktu oskarżenia).
3. Wśród przestępstw publicznoskargowych wyróżnia się dwa rodzaje prowadzenia postępowania: bezwarunkowy i warunkowy. Ściganie

w trybie publicznoskargowym bezwarunkowym (z urzędu) nie jest zależne od dodatkowych warunków i jest obowiązkiem organów powołanych do ścigania przestępstw – zasada legalizmu (art. 10 § 1 k.p.k.)
 Ściganie w trybie publicznoskargowym warunkowym zależy ponadto od złożenia przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie sprawcy (tzw. tryb wnioskowy) lub od zezwolenia na ściganie udzielonego przez odpowiedni organ (np. w przypadku immunitetów formalnych). Po złożeniu wniosku ściganie w trybie wnioskowym toczy się z urzędu (art. 12 k.p.k.).

4. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego uprawnionym do wniesienia i popierania aktu oskarżenia przed sądem jest oskarżyciel

prywatny, czyli pokrzywdzony (art. 59 § 1 k.p.k.). W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych interesem społecznym, również prokurator może wszcząć postępowanie w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego – postępowanie toczy się wówczas z urzędu (art. 60 § 1 k.p.k.)

5. Zasadą jest ściganie publicznoskargowe bezwarunkowe; w tym trybie ściga się znaczną część czynów zabronionych stypizowanych w obowiązujących przepisach karnych. Ściganie publicznoskargowe warunkowe i ściganie prywatnoskargowe jest wyjątkiem, który wynika z wyraźnej wypowiedzi ustawodawcy. Wprowadzając ściganie publicznoskargowe wnioskowe danego przestępstwa ustawa karna używa zwykle klauzuli następującej treści: „Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego” (np. art. 266 § 3 k.k.). Wprowadzając ściganie prywatnoskargowe ustawa karna używa zwykle klauzuli: „Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego” (np. art. 212 § 4 k.k.).

TERMINY

TERMINY ZAWITE

Bogusław Gąszcz

- Najważniejsze zasady procesowe
- Czynności procesowe
- Uczestnicy postępowania karnego
- Postępowania szczególne i z oskarżenia prywatnego
- Nadzwyczajne środki zaskarżenia

Piotr Karlik

- Zagadnienia ogólne
- Dowody
- Postępowanie sądowe
- Postępowania szczególne i z oskarżenia prywatnego
- Nadzwyczajne środki zaskarżenia

Krzysztof Nowicki

- Środki przymusu
- Postępowanie przygotowawcze
- Postępowanie odwoławcze
- Postępowanie po uprawnieniu się orzeczenia

Michał Rusinek

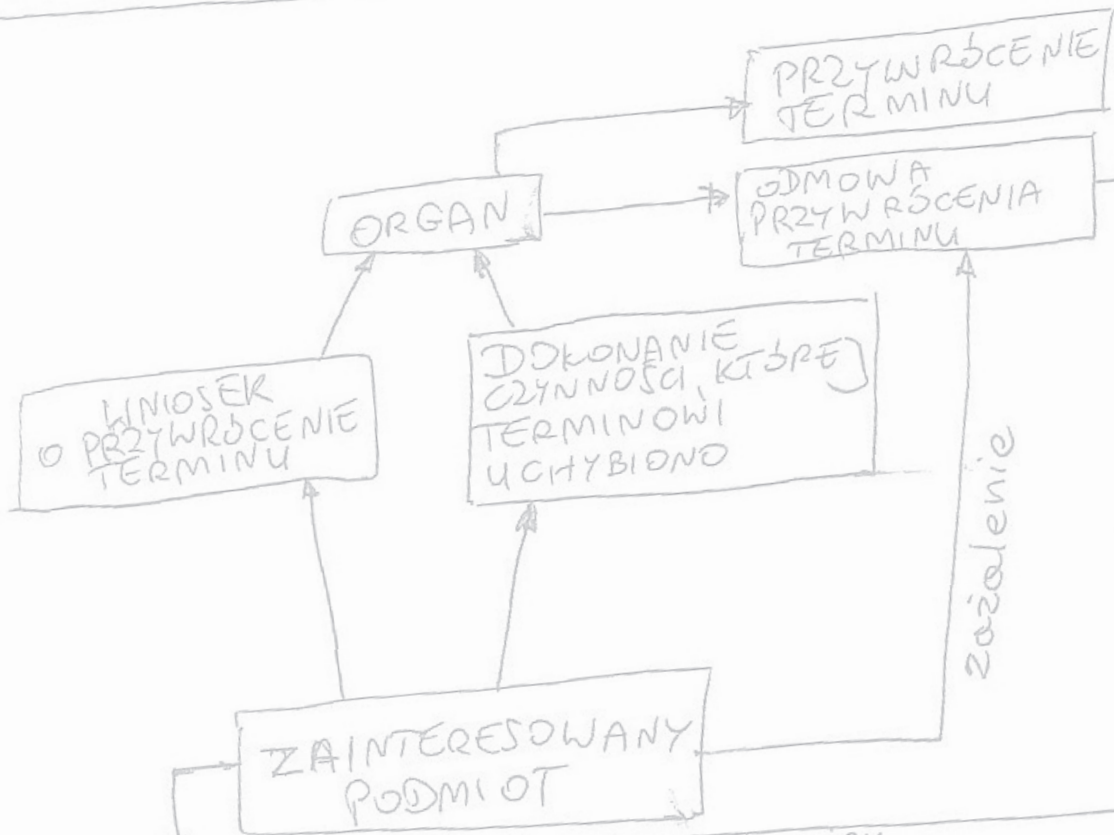
- Zagadnienia ogólne
- Dowody
- Postępowanie sądowe
- Postępowania szczególne i z oskarżenia prywatnego
- Nadzwyczajne środki zaskarżenia

Marcin Warchoł

- Najważniejsze zasady procesowe
- Czynności procesowe
- Uczestnicy postępowania karnego

TERMINY
WNIOSZENIA
ŚRODKÓW
ZASKARŻENIA

TERMINY
KTÓRE USTAWIA
ZA ZAWITE
UZNAJE

np. oskarżony, gdyż niedotrzymanie terminu zawitego przez obrońcę stanowi przyczynę niezależną od oskarżonego (art. 86 k.p.k.)